

דברי הסבר להורים אשר עניינו של ילדם נדון בוועדות (שילוב, השמה וערר) עפ"י חוק החינוך המיוחד

"דברי הסבר להורים אשר עניינו של ילדם נדון בוועדות"

כתיבה ועריכה: ד"ר יעל רוטנברג - הקו הפתוח לתלמידים

גב' חוה פרידמן - אגף שפ"י

ד"ר כרמלה איגל - אגף לחינוך מיוחד

ייעוץ משפטי: עו"ד יבינה זכאי-בראונר - הלשכה המשפטית

עריכה לשונית: דליה לאופר

עיצוב עטיפה: שושנה שחר מקבוצת "סקורפיו"

סדר וגרפיקה: שושנה שחר מקבוצת "סקורפיו"

הוצאה לאור: גף הפרסומים, משרד החינוך gov

תשס"ט 2009

דברי הסבר להורים שעניינו של ילדם
מופנה לדיון בוועדות שילוב, השמה או ערר המתקיימות מתוקף
חוק החינוך המיוחד, התשמ"ח - 1988

הורים יקרים,

אנו מתכבדים להציג לפניכם את החוברת "דברי הסבר להורים אשר ילדם מופנה לוועדות (שילוב, השמה או ערר) על פי חוק החינוך המיוחד".

ועדות השילוב וההשמה הן צמתים מרכזיים בקבלת החלטות לגבי המשך דרכו החינוכית של התלמיד בעל הצרכים המיוחדים ולגבי אפשרויות השילוב וההשמה שלו במוסד חינוכי על פי צרכיו ויכולותיו. המערכת החינוכית רואה חשיבות רבה בהשתתפות ההורים בדיונים לקראת קבלת החלטות הקשורות בעתיזו החינוכי של ילדם. לשם כך אנו פורסים לפניכם את התהליכים הקשורים להחלטות המתקבלות בוועדות אלה.

החוברת כוללת מידע על הנהלים שנקבעו בחוק ובחוזרי המנכ"ל לגבי מטרותיהן וייעודיהן של ועדות השילוב, ההשמה והערר מרגע ההפניה ועד לקבלת ההחלטה הסופית, וכן פירוט הזכויות של התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים הקשורות להליכים אלה. באמצעות מידע זה אנו תקווה כי תוכלו לגבש עמדה, להיות שותפים ולהשפיע.

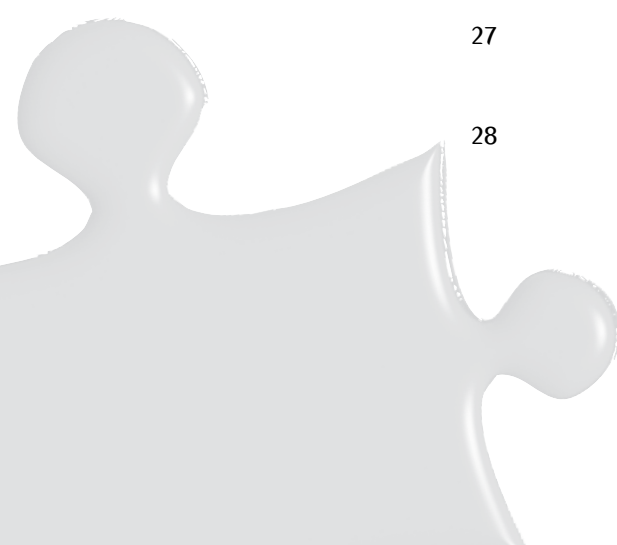
לנגד עיניהם של חברי הוועדות עומדת טובת התלמיד, ולשם כך נקבעו ההליכים המפורטים להלן. כהורים ניתנת לכם הזכות לשאול, להביע את דעתכם, לערער על ההחלטות ולדאוג שכל שלב ימוצה עד תום מעורבותכם חיונית להצלחתם של תהליכי השילוב וההשמה של ילדכם.

אנחנו מאחלים לילדכם ולכם הצלחה רבה.

תוכן העניינים

7		מבוא
9	מידע כללי	ועדת שילוב מוסדית:
9	תהליך הפניית תלמיד לועדת "שילוב"	
10	לוח זמנים לעבודת הוועדה	
10	המסמכים הנדרשים לדיון בוועדת "שילוב"	
12	הרכב ועדת השילוב	
12	הזימון לוועדת השילוב	
13	הדיון בוועדת השילוב	
13	סיכום הדיון וקבלת ההחלטות	
14	הגשת ערר על החלטת ועדת השילוב	
15	מידע כללי	ועדת השמה:
15	תהליך הפנייתו של תלמיד לוועדת השמה	
16	לוח זמנים לעבודת הוועדה	
16	הרכב ועדת ההשמה	
17	הפניה להערכה פסיכולוגית	
17	הזימון לוועדת ההשמה	
18	המסמכים המובאים לוועדה	
19	הדיון בוועדת ההשמה	
20	סיכום הדיון וקבלת ההחלטות	
21	דיון חוזר בוועדת ההשמה	
	רישום תלמידים בעלי צרכים מיוחדים	
22	במוסד לחינוך מיוחד ללא ועדת השמה	
24	מידע כללי	ועדת ערר:
25	הרכב ועדת הערר	
25	הזימון לוועדת הערר	
26	הדיון בוועדת הערר	
27	סיכום הדיון וקבלת ההחלטות	
28		כתובות וטלפונים

מבוא

ועדות השילוב, ההשמה והערר הן ועדות סטטוטוריות שהרכבן נקבע בחוק החינוך המיוחד, ויש להן הסמכות והאחריות לקבל החלטות לגבי זכאותם של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים לשירותי חינוך מיוחדים.

מדיניות משרד החינוך בכל הקשור לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים היא לשלב אותם בחינוך הרגיל, על פי יכולותיו של התלמיד; זאת באמצעות תוספת של שעות הוראה ולימוד הניתנות במסגרת מדיניות השילוב. לשם כך פועלת בכל מוסד חינוכי ועדת שילוב שתפקידה לדון בזכאות התלמיד לתמיכה במסגרת תכנית השילוב.

אם נמצא שהתלמיד אינו יכול להמשיך ולהשתלב בחינוך הרגיל, יש בכל רשות חינוך מקומית ועדת השמה שתפקידה הם לבחון שוב את יכולתה של המסגרת הרגילה לתת מענה לצרכיו החינוכיים של התלמיד, ולדון במידת הצורך בזכאותו לחינוך מיוחד ובהשמתו במסגרות של החינוך המיוחד המתאימות לו מבחינת סוג הלקות ואפיון החריגות שלו. מטרת הדיונים המתקיימים בוועדות היא לקבל החלטות חינוכיות מיטביות לגבי המשך דרכו החינוכית של ילדכם.

הדברים בחוברת זו מבוססים על חוק החינוך המיוחד התשמ"ח-1988 ועל הוראותיו של חוזר מנכ"ל משרד החינוך התרבות והספורט שפורסמו בחוזר המנכ"ל משנה"ל התשס"ו, חוזר סו/8(ב) - "ישום חוק החינוך המיוחד: ועדת שילוב מוסדית, ועדת השמה וועדת ערר", וחוזר המנכ"ל משנה"ל התשס"ח, חוזר סח/3(ד) - "תכנית השילוב במסגרות החינוך הרגיל - טיפול בתלמידים בעלי צרכים מיוחדים הלומדים בכיתות רגילות".

על ההחלטות של ועדות אלו ניתנת לכם, התלמיד וההורים, הזכות לערור: על החלטת ועדת שילוב אפשר לערור לוועדת השמה, ועל החלטת ועדת השמה אפשר לערור לוועדת ערר. בחוברת תמצאו גם פירוט לגבי הליך יישומה של זכות הערר.

דברי ההסבר באים לייצע אתכם, ההורים, על ההליכים החוקיים המנחים את עבודת הוועדות על כל שלביהם, החל משלב ההפניה, דרך הדיונים וקבלת ההחלטות ועד להליכי הערר.

בחוברת זו תמצאו התייחסות לשני סוגי זכאות: (1) זכאות לתמיכה מתכנית השילוב במסגרות החינוך הרגילות (2) זכאות לשירותי חינוך מיוחד במסגרות החינוך המיוחד, כמפורט להלן:

1. הזכאות לתמיכה מתכנית השילוב במסגרות החינוך הרגילות

הזכאות לתמיכה מתכנית השילוב חלה על תלמידים הלומדים בכיתות חינוך רגילות בגיל חובה וחינם, קרי גן חובה (גיל 5) עד כיתה י"ב (גיל 18) ועל תלמידים בגני טרום-חובה (גילאי 3-4) רק ביישובים המצוינים בצווי ההרחבה לחוק לימוד החובה שפורסמו על ידי שרת החינוך. תכנית השילוב מתייחסת ליכולותיו ולקשייו של התלמיד, והיא מיושמת בהתאם למדיניות שפורסמה בחוזר המנכ"ל סח/3(ד), "תכנית השילוב במסגרת החינוך הרגיל לטיפול בתלמידים בעלי צרכים מיוחדים".

2. הזכאות לשירותי חינוך מיוחד במסגרות החינוך המיוחד

הזכאות לחינוך מיוחד חלה על תלמידים בגילאים 3-21, והיא ניתנת למימוש במוסד לחינוך מיוחד: בגן מיוחד, בבית ספר מיוחד ובכיתה לחינוך מיוחד בבית ספר רגיל. ועדת ההשמה קובעת את סוג המוסד החינוכי שבו ילמד ילדכם ולא את המוסד החינוכי הספציפי. רישומו/שיבוצו של הילד במוסד החינוכי המתאים לצרכיו וליכולותיו ייעשה על ידי מנהל אגף החינוך/מחלקת החינוך ברשות המקומית במקום מגוריכם במעמד צוות השיבוץ הכולל את המפקח על החינוך המיוחד באותו

ישוב ואת הפסיכולוג החינוכי העובד בשירות הפסיכולוגי של הרשות המקומית.

ההפניה לוועדת השילוב או ההשמה יכולה להתבצע על ידכם, ההורים, על ידי גורמי חינוך במוסד החינוכי שילדכם לומד בו או על ידי גורמי חינוך ברשות המקומית.

ילדכם יופנה לוועדת השילוב או לוועדת ההשמה לאחר שהצוות במוסד החינוכי שהוא לומד בו איתר קשיים בתפקוד, שיתף אתכם בקשיים אלה והגיע למסקנה שכל התכניות העומדות לרשות המוסד החינוכי אינן עונות במידה מספקת על צרכיו של הילד, וכתוצאה מכך יש להביא את עניינו לוועדה מקצועית שתדון באפשרויות התמיכה הדרושות לו. הדיון בוועדות הוא צומת משמעותי לקבלת החלטות, ומעורבותכם בו חשובה. הוועדות משמשות עבורכם גורם מקצועי שתוכלו להיוועץ בו ולהשמיע לפניו את דעתכם, את עמדותיכם, את התלבטויותיכם ואת שאלותיכם בכל הקשור להמשך דרכו החינוכית של ילדכם. חשוב מאוד שתשתפו את חברי הוועדה בכל מידע שיש ברשותכם ותגישו את כל חוות הדעת המקצועיות שבידיכם כדי שקבלת ההחלטות תהיה מושכלת ומיטבית לגבי ילדכם. הדבר נכון במיוחד אם אתם הורים לילדים צעירים שטרם למדו במערכת החינוכית.

הזימון לדיון בוועדה מופנה אליכם וגם אל ילדכם. חשוב להדגיש כי הזמנת ילדכם נובעת מהחשיבות של השתתפותו בהליכים הנוגעים להחלטות הקשורות למהלך חייו, והמאפשרים לו לזכות להקשבה, לקבל מידע ולהביע את מחשבותיו, את רצונותיו, את עמדותיו ואת רגשותיו. יחד עם זאת, השתתפותו של הילד בדיון אינה חובה; היא תלויה הן בשיקוליכם והן בשיקוליהם של אנשי המקצוע העומדים לרשותכם, הלוקחים בחשבון את טובתו.

במהלך הדיון יוכל ילדכם לשמוע את דבריהם של משתתפי הוועדה, להשתתף ולספר על יכולותיו ועל קשייו מנקודת מבטו ולציין את העדפותיו ואת ציפיותיו מעצמו ומהמערכת החינוכית. עם זאת, תוכלו בכל מקרה - אתם או בא כוחכם - לייצג את עמדתו ואת רצונותיו של ילדכם בפני חברי הוועדה גם בהיעדרו, על פי שיקול דעתכם.

ועדת שילוב מוסדית

על פי חוזר המנכ"ל סח/3(ד), "תכנית השילוב במסגרות החינוך הרגיל – לטיפול בתלמידים בעלי צרכים מיוחדים הלומדים בכיתות רגילות"

שכתובתו: www.education.gov.il/m37

מידע כללי

ועדת השילוב המוסדית נועדה לקבוע את זכאותו של תלמיד בעל צרכים מיוחדים להיכלל בתכנית השילוב במוסד החינוך הרגיל בהסתמך על חוות הדעת של גורמים מקצועיים ועל בקשת התלמיד והוריו.

ההחלטה של ועדת השילוב תהיה אחת מבין האפשרויות הבאות:

א. אי-זכאות להיכלל בתכנית השילוב: במקרים שבהם הוועדה התרשמה שהתלמיד יכול לקבל מענה לצרכיו במסגרת תכנית ההתערבות הקיימת במוסד החינוכי הרגיל.

ב. זכאות להיכלל בתכנית השילוב: במסגרת החלטה זו בסמכות הוועדה להחליט גם על זכאות לתמיכה מסוג "סייעת" כחלק מתכנית השילוב על-פי הנהלים המפורטים בחוזר המנכ"ל סח/3(ד) - "תכנית השילוב במסגרת החינוך הרגיל לטיפול בתלמידים בעלי צרכים מיוחדים".

חשוב להדגיש שהוועדה קובעת זכאות בלבד. היקף התמיכה ופרטיה ייקבעו במסגרת הכנתה של התכנית החינוכית היחידנית (תח"י) על ידי הצוות הבין-מקצועי במוסד החינוכי.

ג. אי-זכאות להיכלל בתכנית השילוב והפניה לדיון בוועדת ההשמה: במקרים שבהם הוועדה התרשמה שצרכיו של התלמיד כוללניים ומורכבים, ומצבו מצריך סביבה חינוכית מותאמת שבה ניתן טיפול על ידי צוות רב-מקצועי בתחומי תפקוד שונים במשך מרבית שעות הלימודים. סוג סיוע זה ניתן במסגרות השונות של החינוך המיוחד.

חשוב להדגיש כי ועדת השילוב מפנה את עניינו של ילדכם לדיון בוועדת השמה מתוך דאגה מקצועית לילדכם ומתוך חיפוש אחר מענה מיטבי לצרכיו המורכבים.

תהליך הפנייתו של תלמיד לוועדת "שילוב"

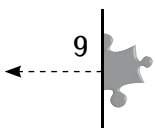
ועדת השילוב היא עוד גורם חשוב בשיח המשותף והמתמשך המתקיים ביניכם לבין הצוות החינוכי באשר למציאת המענה הנכון לצרכיו החינוכיים של ילדכם.

הפנייתו של תלמיד לוועדת השילוב תיעשה רק לאחר שהמערכת החינוכית הרגילה מיצתה את כל האפשרויות האחרות העומדות לרשותה לתמוך בתלמיד ולטפל בקשייו, תוך שיתוף התלמיד והוריו.

ההפניה אל ועדת השילוב יכולה להיעשות על-ידי גורם חינוכי במוסד שילדכם לומד בו, על ידכם או על-ידי אגף החינוך ביישוב שאתם מתגוררים בו, ובכלל זה ועדת ההשמה, כמפורט להלן:

• הפניה מטעם המוסד החינוכי

מטרת ההפניה לוועדת שילוב היא לבחון את האפשרות שילדכם ייכלל בתכנית השילוב ויקבל תגבור

ותוספת תמיכה במסגרת הרגילה. לפני התכנסות הוועדה יימסר לידיכם על ידי מנהל המסגרת החינוכית "שאלון הפניית תלמיד לוועדת שילוב", המשמש חוות דעת חינוכית והמתאר את תפקודו של ילדכם בתחומים הלימודיים, החברתיים וההתנהגותיים-רגשיים. השאלון ימולא על ידי מחנכת הכיתה או על ידי הגננת, ויהיה חתום על ידה, על ידי מנהל המוסד החינוכי ועל ידי המפקח הכולל. מתוכנו של השאלון תוכלו לעמוד על הסיבות להחלטה להפנות את ילדכם לוועדת השילוב. גם אתם תתבקשו לחתום על השאלון. חתימתכם אינה מהווה הסכמה לתוכן השאלון, אלא משמשת אישור שהובא לידיעתכם כי עניינו של ילדכם מופנה לדיון בוועדת השילוב.

חשוב שתעיינו בשאלון היטב כדי שתוכלו להוסיף את התייחסותכם, לשאול את השאלות הנדרשות ולהיערך לקראת הדיון בוועדה.

• הפניה מטעם ההורים

גם לכם, ההורים, זכות להפנות את עניינו של ילדכם לדיון בוועדת השילוב המוסדית לצורך קבלת תמיכה מתכנית השילוב. לשם כך עליכם להגיש בקשה מנומקת בכתב ליושב-ראש הוועדה (בבתי"ס - למנהל בית-הספר, ובגני הילדים - למפקח הכולל) כדי לאפשר לצוות החינוכי להיערך לדיון. לבקשה זו עליכם לצרף כל אבחון או מסמך קביל שיש ברשותכם אשר יוכל לתרום לדיון בעניינו של ילדכם.

• הפניה על ידי ועדת ההשמה

ראו בפרק "ועדת ההשמה" להלן.

לוח זמנים לעבודת הוועדה

הדיונים בוועדות השילוב המוסדיות לקראת שנת הלימודים העוקבת יתחילו בכל שנת לימודים בראשית חודש מרס ויסתיימו עד 15 במאי. את הבקשה לכינוס הוועדה יש להגיש עד ראשית חודש מרס.

אם אתם הורים לתלמיד במעברים, כגון: במעבר מגן הילדים לבית הספר היסודי, אפשר לקיים את הדיון בראשית שנת הלימודים ולא יאוחר מסוף חודש אוקטובר.

אם ידוע לכם היכן ילמד הילד וערכתם רישום לשנת הלימודים הבאה, אפשר לקיים את הוועדה גם לפני תחילת שנת הלימודים כדי לשמור על הרצף הטיפולי. במקרה זה עליכם לפנות אל מנהל המוסד החינוכי החדש בבקשה לכנס את הוועדה במועדים שצוינו לעיל.

המסמכים הנדרשים לדיון בוועדת שילוב

מטרת חוות הדעת וההיערכות המקצועית היא לעזור לאנשי המקצוע ולהורים ללמוד על התחומים החזקים של ילדכם ולאתר את מקור הבעיה, את היקפה ואת ביטוייה השונים. המידע המקצועי הוא חלק חשוב מאוד בתהליך העזרה לילד מכיוון שהוא מקדם את הבנת הבעיה ומאפשר חיפוש דרכים להתמודד איתה. להלן נציין מה הם המסמכים הנדרשים לוועדת השילוב המוסדית כדי לקבל החלטה. מסמכים אלה הם מקור מידע מקצועי לכל הוועדות הנדונות בחוברת:

א. חוות דעת חינוכית

את השאלון של חוות הדעת החינוכית ממלאים הגננת או המחנכת של התלמיד ומנהל המוסד החינוכי, והמפקח חותם עליו.

ב. חוות דעת קבילה של גורמי מקצוע המעידה על הלקות

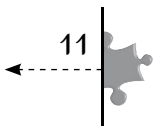
להלן טבלת הגורמים המקצועיים שאבחנתם קבילה לגבי כל אחת מהלקויות הנדונות, כפי שהתפרסמה בחוזר המנכ"ל סח/3 (ד), "תכנית השילוב במסגרת החינוך הרגיל לטיפול בתלמידים בעלי צרכים מיוחדים":

הגורמים שאבחנתם קבילה בוועדות מתוקף חוק החינוך המיוחד

אפיין החריגות	הגורם המקצועי שאבחנתו קבילה לצורך אפיין חריגותו של התלמיד
משכל גבולי	פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג התפתחותי
פיגור קל-סיעודי	ועדת האבחון של השירות למפגר
הפרעות התנהגותיות	פסיכולוג חינוכי/התפתחותי/קליני/פסיכיאטר לילד ולנוער
הפרעות רגשיות	פסיכולוג חינוכי/התפתחותי/קליני/פסיכיאטר לילד ולנוער
AD(H)D	פסיכולוג חינוכי + נירולוג ילדים/פסיכולוג חינוכי + רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד/פסיכיאטר לילד ולנוער
אוטיזם/PDD	פסיכיאטר לילד ולנוער/פסיכולוג קליני/מנהל מכון להתפתחות הילד המוכר ע"י משרד הבריאות / רופא מומחה בנוירולגית ילדים
הפרעות נפשיות	פסיכיאטר לילד ולנוער
לקות למידה רב-בעייתית	פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג מומחה שהוכשר בנושא לקויות למידה/פסיכולוג (כאמור) ומאבחן דיסקטי במסמך אחד או במסמכים נפרדים
AD(H)D	פסיכולוג חינוכי + נירולוג ילדים/פסיכולוג חינוכי + רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד/פסיכיאטר לילד ולנוער
שיתוק מוחין/נכות פיזית	נירולוג ילדים/רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד
חירשות/כבדות שמיעה	קלינאי תקשורת שהוסמך לאודיולוגיה
עיוורון/לקות ראייה	ועדת האבחון של השירות לעיוור במשרד העבודה והרווחה או רופא עיניים
עיכוב התפתחותי	פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג התפתחותי/נירולוג ילדים/רופא ילדים בעל ניסיון בהתפתחות הילד
עיכוב שפתי	פסיכולוג חינוכי + קלינאית תקשורת/פסיכולוג התפתחותי + קלינאית תקשורת/רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד + קלינאית תקשורת
מחלות נדירות	רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד + אישור של הביטוח הלאומי שהילד זכאי לגמלת ילד נכה ולניידות וזקוק להשגחה מתמדת

הצגת מסמכים להורים

אתם זכאים לקבל לפני הדיון עותק מכל מסמך המובא לפני ועדת השילוב, אלא אם כן תקבע הוועדה כי מסמכים מסוימים חסויים בפניכם בשל חשש לפגיעה בילדכם או באדם אחר, או אם קיים חיסיון על פי דין. הוועדה תביא לידיעתכם אם קיימים מסמכים או חלקי מסמכים החסויים בפניכם ואת הנימוקים לחיסיון.

לאחר שתקבלו את הממצאים בכתב, תוכלו לעיין בהם ולגבש את עמדתכם באשר לאפשרות הטובה ביותר עבור ילדכם. אם יש מונחים בתוך המסמכים שאינם מובנים לכם, מומלץ שתשאלו את כותב המסמך הרלוונטי או את חברי הוועדה. אתם זכאים לקבל את פרוטוקול הדיון אם תבקשו זאת, למעט החלק של הדיון שהתקיים בהרכב של חברי הוועדה בלבד.

הרכב ועדת השילוב

ועדות השילוב הן ועדות מוסדיות, והרכבן נקבע בחוק החינוך המיוחד פרק ד(1), כמפורט להלן:

הרכב הוועדה בבתי-הספר

- יו"ר: מנהל בית-הספר
- מחנך הכיתה
- עובד הוראה מתחום החינוך המיוחד, כגון: מנהל מתי"א או נציגו, בתיאום עם המפקח על החינוך המיוחד
- פסיכולוג מטעם השירות הפסיכולוגי-החינוכי ביישוב, או יועץ חינוכי (בבתי-ספר שיש בהם גם פסיכולוג וגם יועץ ישמש הפסיכולוג חבר הוועדה)
- בעל מקצוע נוסף שייקבע על ידי יושב-ראש הוועדה, אם נדרש, לפי העניין ולפי סוג הלקות הנדונה.

הרכב הוועדה בגני-ילדים

- יו"ר: מפקח כולל על גני-הילדים ביישובכם או נציגו
- הגנת של הילד (גנת-האם)
- עובד הוראה מתחום החינוך המיוחד, בתיאום עם המפקח על החינוך המיוחד
- פסיכולוג מטעם השירות הפסיכולוגי-החינוכי ביישוב הפועל במערכת גני- הילדים, או יועץ חינוכי לגני-הילדים (בגן ילדים שיש בו גם פסיכולוג וגם יועץ יהיה הפסיכולוג חבר הוועדה)
- בעל מקצוע נוסף שייקבע על ידי יושב-ראש הוועדה, אם נדרש, לפי העניין ולפי סוג הלקות הנדונה.

הזימון לוועדת שילוב

הזימון לוועדת השילוב ייעשה עשרה ימים לפני מועד הדיון לפחות. ההזמנה צריכה להישלח אליכם על-ידי יו"ר ועדת השילוב, בדואר רשום. הנהלים מחייבים לזמן אתכם וגם את ילדכם לדיון בוועדת השילוב. החלטותיה של ועדת שילוב שלא הוזמנו אליה הורים אינן תקפות.

אם אינכם יכולים להגיע בתאריך שנקבע, דאגו להודיע על כך מיד ליו"ר ועדת השילוב ולקבוע אתו מועד אחר.

נוכחות ילדכם בוועדה אינה חובה, והיא נתונה לשיקולכם.

אם תחליטו שלא להופיע לפני ועדת השילוב, עליכם להודיע על כך באופן מנומק ובכתב ליו"ר הוועדה. הוועדה מוסמכת להתכנס בהיעדרכם, והחלטותיה תקפות, בתנאי שהוזמנתם אליה. אתם רשאים לשלוח

לוועדת השילוב נציג, בתנאי שיש לו ייפוי כוח כתוב מטעמכם, מאושר וחתום כדון. כמו כן אתם רשאים להביא לוועדה מומחים או אנשים אחרים היכולים לסייע לכם להשמיע את טיעוניכם.

אם אתם ו/או ילדכם חירשים או לקויי שמיעה או שאינכם דוברים עברית, עליכם להודיע על כך ליו"ר הוועדה כדי שהוא יזמן מתורגמן לשפת הסימנים או לשפה שאתם שולטים בה.

במקרה של הורים החיים בנפרד מזמינים לוועדה את ההורה שהילד נמצא במשמורתו ומוזיעים על כך להורה השני (אם כתובתו ידועה).

נציגים של המוסד החינוכי שבו ילדכם לומד, המכירים אותו אישית, מוזמנים לדיון בוועדה כדי שתתקבל תמונה מקיפה אודות מצבו החינוכי על סמך העבודה היום-יומית אתו.

הדיון בוועדת השילוב

לפני תחילת הדיון יציג יושב-ראש הוועדה את חבריה ואת תפקידיהם ואת מטרת הדיון. נציג המוסד החינוכי יציג לפני הוועדה את עיקרי הדברים המופיעים בשאלון ההפניה לוועדת השילוב תוך התייחסות ממוקדת ליכולותיו ולקשייו של ילדכם, לסיבת ההפניה ולתהליכים החינוכיים והטיפוליים שנעשו כדי לקדמו.

הפסיכולוג החינוכי יביא לפני הוועדה את תוצאות הבדיקה שנערכה לילדכם, בין אם היא נערכה על ידו או על ידי כל גורם מקצועי אחר שאינו נוכח בדיון.

דיוני הוועדה צריכים להיות מנוהלים בשפה המובנת לכם. זכותכם לבקש הבהרות כאשר הדברים אינם נהירים לכם. אל תהססו לשאול. מידע מהימן, מדויק ומפורט יכול לעזור לוועדה לקבל את ההחלטה הטובה ביותר עבור התלמיד. לפיכך חשוב למסור לוועדה כל מידע העשוי לעזור לה בהחלטתה.

אם יש בידיכם ממצאים רלוונטיים של מומחים קבילים נוספים, כמו: פסיכולוג, פסיכיאטר, נירולוג, רופא משפחה או רופא מומחה אחר או גורם מקצועי אחר, אתם רשאים להציגם לוועדה. מומלץ למסור מסמכים אלו לעיון חברי הוועדה לפני הדיון.

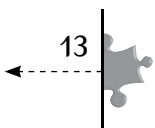
חשוב שתשמיעו את עמדתכם בדיון בוועדה הן ביחס למה ששמעתם במהלך הדיון והן ביחס לציפיותיכם מהמשך דרכו החינוכית של ילדכם. אתם רשאים להציע גם דרכים שונות או נוספות להתמודדות ולפתרון. זכותכם לבקש לעשות זאת בנוכחות חברי הוועדה בלבד. מהלך הדיון כולו, ובכלל זה גם דבריכם, יירשמו בפרוטוקול.

בדיונים הנערכים בנוכחות ילדכם, כמוזכר בסעיפים הקודמים, חשוב שתיתנו את דעתכם לגבי אופן שיתופו במהלך הדיון. תוכלו להיעזר באנשי המקצוע הנמצאים בוועדה, ובכלל זה אנשי החינוך המכירים את ילדכם מקרוב.

הוועדה מוסמכת להפנות את ילדכם לבדיקות ולאבחונים נוספים, אם לדעתה הם נחוצים כדי לסייע לה בקבלת החלטה.

סיכום הדיון בוועדת השילוב וקבלת ההחלטות

סיכום הדיון וקבלת ההחלטות ייערכו על ידי חברי ועדת השילוב בלבד, ללא נוכחות אנשים נוספים, ובכלל זה אתם, ההורים, וילדכם.

השיקול המנחה את הוועדה בבואה לתת מענה מיטבי לצרכיו ולקשייו של התלמיד הוא טובתו. החלטת הוועדה מתקבלת על דעת רוב חבריה. במקרה שהקולות שקולים, יש ליושב-ראש קול נוסף. ההודעה המנומקת על החלטת הוועדה תישלח ישירות אליכם. אתם גם זכאים לקבל את פרוטוקול מהלך הדיון שנעשה בהשתתפותכם.

תכנית השילוב

אם ועדת השילוב החליטה על מתן זכאות לשילוב, משמעות ההחלטה היא:

- א. בניית תכנית חינוכית ייחודית (תח"י) לילדכם. תכנית זו תכלול תוספת הוראה ולימוד מ"סל השילוב" על פי החלטת הצוות הבין-מקצועי.
- ב. הזמנתכם על ידי מנהל המוסד החינוכי לפגישה עם הצוות הבין-מקצועי כדי להיות שותפים לשיקולי הדעת המקצועיים בבניית התכנית. תוכלו להשמיע את עמדותיכם ולהביא נציג מטעמכם לדיון.
- ג. בפגישה זו תובאנה לידיעתכם רמת התפקוד שנקבעה לילד ומהות שירותי הסיוע והתוספות שהוא זכאי להם.
- ד. העברת העתק התח"י לעיונכם.

תלמיד שעבר ללמוד בבית ספר אחר באותה רשות או שעבר להתגורר ברשות אחרת, תהיה זכאותו תקפה למשך אותה שנת לימודים. על כן חשוב שתיידעו את המוסד החינוכי החדש בדבר זכאותו של ילדכם ותציגו לפני מנהל המוסד את החלטת ועדת השילוב שנעשתה בעניינו לפני המעבר.

הגשת ערר על החלטת ועדת השילוב המוסדית

אתם זכאים להגיש ערר על החלטת ועדת השילוב המוסדית. את הערר יש להגיש ליושב-ראש ועדת ההשמה ברשות המקומית שאתם מתגוררים בה (בד"כ יידעו באגף החינוך בעירייה לומר מיהו). במקרה זה ועדת ההשמה משמשת ועדת ערר על החלטת ועדת השילוב.

אם תבחרו לערור, עליכם להגיש את בקשתכם הכתובה ליושב-ראש ועדת ההשמה ברשות המקומית תוך 21 יום מהיום שבו קיבלתם את ההודעה על החלטת ועדת השילוב המוסדית.

ועדת ההשמה המשמשת כוועדת ערר רשאית -

- א. לקבל את הערר;
- ב. להחזיר את העניין לוועדת השילוב המוסדית לדיון נוסף עם הוראות או בלעדיו;
- ג. לדחות את הערר.

החלטת ועדת ההשמה בשבתה כוועדת ערר על החלטת ועדת שילוב היא סופית. בזה מיצתה מערכת החינוך את הדיון ואת ההליכים בעניין.

ועדת השמה

על פי סעיף 3 בחוזר המנכ"ל 8/10 (ב') – "ישום חוק החינוך המיוחד"

שכתובתו: www.education.gov.il/m36

מידע כללי

ועדת ההשמה מתכנסת בדרך כלל במחלקת החינוך ברשות המקומית. תפקידה לדון בעניינו של תלמיד בעל צרכים מיוחדים לאור חוות הדעת של הגורמים המקצועיים המוצגות בפניה. גם עמדת ההורים והתלמיד היא גורם התייחסות חשוב בדיון. ההחלטה המתקבלת בוועדה קובעת את זכאותו או את אי-זכאותו העקרונית של התלמיד לשירותי חינוך מיוחד ואת הסוג ואת האפיון של המסגרת החינוכית המתאימה להמשך לימודיו במערכת החינוך.

לפני ועדת ההשמה עומדות האפשרויות האלה:

א. החלטה על השמת התלמיד במסגרת חינוך רגיל (גן רגיל, כיתה רגילה בבית ספר רגיל) והפניית עניינו לדיון בוועדת שילוב מוסדית כדי לבחון את זכאותו לתמיכה מתכנית השילוב.

ב. החלטה על זכאותו של התלמיד לחינוך מיוחד והשמתו במוסד לחינוך מיוחד

(גן לחינוך מיוחד, כיתה לחינוך מיוחד בבית ספר רגיל, בית ספר לחינוך מיוחד).

ג. לעתים עולה קושי להחליט באיזו אפשרות לבחור לאור ההערכות המקצועיות הנמצאות לפני הוועדה. במצב זה הוועדה מקבלת החלטת ביניים זמנית ודוחה את מועד הדיון עד לקבלת כל המידע והמסמכים הנדרשים.

יש לציין שוועדת ההשמה קובעת זכאות עקרונית לחינוך מיוחד - כן או לא - ואינה נכנסת לשיקולי שיבוץ שהם בסמכותה של הרשות המקומית בלבד לפי תקנות הרישום.

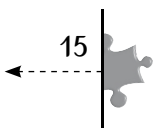
ועדת ההשמה היא הגוף היחיד המוסמך להחליט על השמתו של תלמיד במסגרת לחינוך מיוחד, למעט תלמידים הלומדים במוסדות חינוך מיוחד בבתי חולים המאושפזים על פי הוראת רופא ללא החלטה של ועדת השמה ואשר לגביהם חלות הוראות חוק חינוך חנים לתלמידים חולים.

חשוב להבהיר כי הורים לתלמידים בעלי לקויות מורכבות יכולים לקבל זכאות לחינוך מיוחד בהליך מקוצר ולרשום את ילדם במוסד לחינוך מיוחד ללא ועדת השמה זאת על פי תקנות חינוך מיוחד לסעיף 7 א' שתפורטנה בהמשך.

תהליך הפנייתו של תלמיד לוועדת השמה

ההפניה של תלמיד לדיון בוועדת ההשמה יכולה להיעשות על ידי הצוות במוסד החינוכי, על ידי ועדת השילוב המוסדית, על ידי הרשות המקומית, או על ידי ההורים. ההפניה מחייבת אישור של המפקח על המסגרת החינוכית שבה התלמיד לומד, להוציא מקרים שבהם הילד לא למד במסגרת חינוכית.

הפנייתו של תלמיד לוועדת השמה היא חלק מתהליך ממושך. תהליך זה כולל ניסיונות שונים מצד בית-

הספר לתת מענה הולם לצרכיו הייחודיים של ילדכם, בשיתוף הפעולה שלכם. לאור זאת, ידועים לכם הן הקשיים שילדכם מגלה והן שלבי הטיפול ודרכי ההתמודדות עם הבעיה, ובמקביל הצוות החינוכי מכיר את הדרכים שבהן ניסיתם אתם לעזור לילדכם.

אם אתם הורים לילד בגיל חינוך חובה הלומד בחינוך הרגיל, חשוב שתדעו כי הפניית ילדכם לוועדת ההשמה תיעשה רק לאחר שיתקיים דיון בעניינו בוועדת השילוב, אלא אם כן תוותרו על זכות זו.

אם החליט המוסד החינוכי - לאחר שמיצה את אפשרויות העזרה לילדכם - להפנותו לדיון בוועדת השמה, או אם החלטתם אתם על כך, תזמנו אתם וילדכם לשיחה עם מנהל בית-הספר (או עם הגננת) ועם אנשי צוות נוספים. במעמד זה תוצגנה לפניכם הסיבות להחלטה להפנות את ילדכם לוועדת ההשמה, ויימסר לידכם שאלון הפניה לוועדת השמה שמולא על ידי המחנך/ת או הגננת, ושנחתם על ידי המנהל ועל ידי המפקח על המוסד החינוכי. בשאלון יתוארו תפקודו הלימודי, החברתי וההתנהגותי של ילדכם וכן הפעולות השונות שנקט המוסד החינוכי כדי לבוא לעזרתו, ומידת התקדמותו בעקבות הפעולות הללו.

על שאלון זה תתבקשו לחתום. חתימתכם אינה מהווה הסכמה לתוכנו של השאלון, אלא אישור שלכם שהובא לידיעתכם כי ילדכם הופנה לוועדת ההשמה. חשוב שתקפידו לקבל עותק משאלון זה לילדכם כדי שתוכלו להיערך לקראת הדיון בוועדה.

לוח זמנים לעבודת הוועדה

ההחלטות המתקבלות מדי שנה בוועדות ההשמה מצריכות היערכות והתארגנות מיוחדות במערכת החינוך. כדי ליישם את ההחלטות בצורה הטובה ביותר מתוך כוונה לפתח שירותים ומסגרות חינוכיות בהתאם לצרכים המשתנים כפי שבאו לידי ביטוי בוועדות ההשמה, על המערכת החינוכית לפעול על פי לוחות זמנים המפורסמים ברשויות המקומיות בהתאם להנחיות המופיעות בחוזר המנכ"ל 8/סו (ב).

הרכב ועדת ההשמה

חברי ועדת ההשמה ממונים על-ידי שר החינוך, ולהלן ההרכב שנקבע בחוק:

- יו"ר: מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית שבה התלמיד מתגורר או נציגו
- המפקח על החינוך המיוחד או נציגו
- המפקח הכולל או נציגו
- פסיכולוג חינוכי מטעם השירות הפסיכולוגי-החינוכי ברשות המקומית
- נציג של ארגוני הורים לילדים בעלי צרכים מיוחדים המוכרים על ידי שר החינוך
- רופא מומחה ברפואת ילדים מתוך רשימה ששר הבריאות קבע
- עובד סוציאלי מתוך רשימה ששר העבודה והרווחה קבע.

הדיון בוועדת ההשמה יהיה בהרכב חוקי גם אם ישתתפו בו שלושה חברים בלבד: יו"ר הוועדה - מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית הרלוונטית למקום מגוריו של התלמיד - המפקח על החינוך המיוחד ופסיכולוג חינוכי.

הפניה להערכה פסיכולוגית

כאשר צוות בית הספר מגיע למסקנה שהתלמיד אינו מתקדם כמצופה למרות התכניות שנערכו לו והמאמצים שנעשו, הוא פונה בדרך כלל לפסיכולוג בבקשה לבצע הערכה פסיכולוגית.

מטרתה של ההערכה הפסיכולוגית היא לעזור לאנשי המקצוע ולהורים ללמוד על התחומים החזקים של ילדכם ולאתר את מקור הבעיה, את היקפה ואת ביטוייה השונים. מידע זה יאפשר לעזור לו בצורה מקצועית ומכוונת. הערכה מקצועית היא חלק חשוב מאוד מתהליך העזרה לילד מכיוון שהיא מקדמת את הבנת הבעיה ומאפשרת חיפוש דרכים להתמודד אתה כחלק מההתערבות במסגרת הרגילה.

על צוות המוסד החינוכי לייזע אתכם על סיבת הפנייתו של ילדכם להערכה מקצועית, ואתם תתבקשו לחתום על הסכמתכם. במקרים שההורים מסוכסכים או בתהליכי פירוד או גרושים או שאינם נשואים, ינהג בית הספר על פי ההוראות בחוזר המנכ"ל סג/5 (א): "הקשר בין בית הספר ובין הורים פרודים וגרושים", סעיף 2.3 – 4.

הערכה פסיכולוגית כחלק מתהליך ההפניה לוועדת ההשמה תבצע על ידי פסיכולוג חינוכי מטעם הרשות המקומית. חוות הדעת הפסיכולוגית תימסר לכם בכתב על ידי הפסיכולוג שביצע אותה.

במקרים שיש מקום לשקול עריכת אבחון/הערכה על ידי גורם מקצועי אחר, כגון: רופא התפתחותי, פסיכיאטר או השירות לאדם המפגר במשרד העבודה והרווחה, תופנו על ידי הצוות החינוכי לגורמים המקצועיים המוסמכים במקום מגורכם.

הזימון לוועדת ההשמה

הוועדה מתכנסת בטווח זמן של עד שלושים יום ממועד קבלת שאלון ההפניה וחוות הדעת הפסיכולוגית.

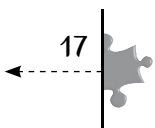
החוק מחייב לזמן אתכם ואת ילדכם לדיון בוועדת ההשמה. במעמד זה יוכל ילדכם לספר על רצונותיו, על יכולותיו ועל קשייו מתוך נקודת מבטו ולציין את ציפיותיו מעצמו ומהמערכת החינוכית. חשוב שתדעו כי זימון ילדכם אינו מחייב את נוכחותו בדיון וכי הדבר נתון לשיקולים המתחשבים בטובתו וברצונכם. בכל מקרה תוכלו לייצג את עמדתו ואת רצונותיו לפני חברי הוועדה גם בהיעדרו. החלטותיה של ועדת ההשמה שלא הוזמנו אליה הורים אינן תקפות.

הזימון לוועדת ההשמה ייעשה תוך פרק זמן סביר, ולא פחות משישה עשר יום לפני מועד הישיבה. ההזמנה צריכה להישלח אליכם בדואר רשום על-ידי יושב-ראש ועדת ההשמה ברשות המקומית במקום מגורכם.

אם אינכם יכולים להגיע בתאריך שנקבע, דאגו להודיע על כך מיד ליושב-ראש ועדת ההשמה ולקבוע אתו מועד נוסף. לאחר שתי דחיות מצדכם רשאית הוועדה להתכנס גם ללא נוכחותכם.

אם תחליטו לא להופיע לפני ועדת ההשמה, נמקו את החלטתכם בכתב ליושב-ראש הוועדה. הוועדה מוסמכת להתכנס גם בהיעדרכם, בתנאי שהוזמנתם לוועדה כחוק. חשוב להדגיש כי נוכחותכם בדיון על ילדכם חשובה ביותר. כמו כן אתם רשאים להביא לוועדה מומחים או אנשים אחרים היכולים לסייע לכם להשמיע את טיעונכם.

במקרה שאתם או ילדכם חירשים או לקויי שמיעה או שאינכם דוברים עברית, עליכם להודיע על כך ליושב-ראש הוועדה כדי שיזמן מתורגמן.

נציגים של המוסד החינוכי שבו ילדכם לומד, המכירים אותו אישית, מוזמנים לדיון בוועדה. לגבי תלמידים בעלי לקות ראייה או שמיעה יוזמן מומחה ללקות הרלוונטית.

המסמכים המובאים לוועדה

הדיון בוועדת ההשמה מתבסס על כמה מסמכים עדכניים:

- **חוות דעת חינוכית** המובאת בשאלון ההפניה לוועדת ההשמה מטעם המוסד החינוכי שילדכם לומד בו
- **חוות דעת פסיכולוגית**
- **חוות דעת המעידה על קיומה של לקות משמעותית.**

להלן טבלת הגורמים המקצועיים שאבחנתם קבילה לגבי כל אחת מהלקויות הנדונות, כפי שהתפרסמה בחוזר המנכ"ל סח/3 (ד), "תכנית השילוב במסגרת החינוך הרגיל לטיפול בתלמידים בעלי צרכים מיוחדים":

הגורמים שאבחנתם קבילה בוועדות מתוקף חוק החינוך המיוחד

אפיון החרیגות	הגורם המקצועי שאבחנתו קבילה לצורך אפיון חריגותו של התלמיד
משכל גבולי	פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג התפתחותי
פיגור קל-סיעודי	ועדת האבחון של השירות למפגר
הפרעות התנהגותיות	פסיכולוג חינוכי/התפתחותי/קליני/פסיכיאטר לילד ולנוער
הפרעות רגשיות	פסיכולוג חינוכי/התפתחותי/קליני/פסיכיאטר לילד ולנוער
AD(H)D	פסיכולוג חינוכי + נירולוג ילדים/פסיכולוג חינוכי + רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד/פסיכיאטר לילד ולנוער
אוטיזם/PDD	פסיכיאטר לילד ולנוער/פסיכולוג קליני/מנהל מכון להתפתחות הילד המוכר ע"י משרד הבריאות / רופא מומחה בנוירולגית ילדים
הפרעות נפשיות	פסיכיאטר לילד ולנוער
לקות למידה רב-בעייתית	פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג מומחה שהוכשר בנושא לקויות למידה/פסיכולוג (כאמור) ומאבחן דיסקטי במסמך אחד או במסמכים נפרדים
AD(H)D	פסיכולוג חינוכי + נירולוג ילדים/פסיכולוג חינוכי + רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד/פסיכיאטר לילד ולנוער
שיתוק מוחין/נכות פיזית	נירולוג ילדים/רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד
חירשות/כבדות שמיעה	קלינאי תקשורת שהוסמך לאודיולוגיה
עיוורון/לקות ראייה	ועדת האבחון של השירות לעיוור במשרד העבודה והרווחה או רופא עיניים

פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג התפתחותי/נוירולוג ילדים/רופא ילדים בעל ניסיון בהתפתחות הילד	עיצוב התפתחותי
פסיכולוג חינוכי + קלינאית תקשורת/פסיכולוג התפתחותי + קלינאית תקשורת/רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד + קלינאית תקשורת	עיצוב שפתי
רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד, בצירוף אישור בכתב של הביטוח הלאומי המעיד שהילד זכאי לגמלת ילד נכה ולניידות וזקוק להשגחה מתמדת	מחלות נדירות

אתם רשאים להביא ממצאים של בדיקות שנערכו לילד ביוזמתכם על ידי פסיכולוג חינוכי הרשום בפנקס הפסיכולוגים או על ידי כל מומחה אחר, לפי בחירתכם ועל פי מידת הרלוונטיות ללקות הנדונה. הוועדה תתייחס למסמכים אלה רק אם הם נערכו ונחתמו על-ידי גורם מקצועי הרשאי לאבחן את החריגות המסוימות תוך ציון מקצועו המדויק ומספר הרישיון המקצועי שלו. הוועדה חייבת להתייחס לכל חומר שתביאו, אך בסמכותה גם שלא לקבל את דעת המומחים מטעמכם או את דעתכם ולהחליט באופן שונה.

במקרים שיש מקום לשקול עריכת אבחון/הערכה על ידי גורם מקצועי אחר, כגון רופא התפתחותי, פסיכיאטר, או השירות לאדם המפגר במשרד העבודה והרווחה הוועדה מוסמכת להפנותכם להמשך בירור לצורך קבלת החלטה מסכמת. חוק החינוך המיוחד קובע שוועדת ההשמה רשאית להורות לכל אדם להמציא לה כל מסמך שברשותו וכן חוות דעת רפואית או פסיכולוגית הנוגעת לילד.

אתם זכאים לקבל לפני הדיון עותק מכל מסמך המובא לפני ועדת ההשמה, אלא אם כן תקבע הוועדה כי מסמכים מסוימים חסויים בפניכם בשל חשש לפגיעה בילדכם או באדם אחר. הוועדה תביא לידיעתכם אם קיימים מסמכים חסויים בפניכם ואת הנימוקים לחיסיון.

תוכלו לקבל עותק של שאלון ההפניה בבית הספר ועותק של חוות הדעת הפסיכולוגית בשירות הפסיכולוגי. לאחר שתקבלו את הממצאים בכתב, תוכלו לעיין בהם ולגבש את עמדתכם באשר לאפשרות הטובה ביותר עבור ילדכם. אם יש מונחים בתוך המסמכים שאינם מובנים לכם, מומלץ שתשאלו את כותב המסמך הרלוונטי או את חברי הוועדה. אתם זכאים לקבל את פרוטוקול מהלך הדיון שנעשה בהשתתפותכם.

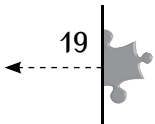
הדיון בוועדת ההשמה

עם תחילת הישיבה יציג יו"ר הוועדה את חברי הוועדה ואת תפקידיהם.

נציג המוסד החינוכי יציג לפני הוועדה את עיקרי הדברים המופיעים בשאלון ההפניה לוועדת ההשמה תוך התייחסות ממוקדת ליכולותיו ולקשייו של ילדכם, לסיבת ההפניה ולתהליכים החינוכיים והטיפוליים שנעשו במסגרת החינוכית כדי לקדמו. הנציג יציג גם את התכנית האישית שנבנתה עבור ילדכם כחלק מתכנית השתלבותו עד כה. הפסיכולוג החינוכי יביא לפני הוועדה את תוצאות ההערכה שנערכה לילדכם.

, אם לדעת הוועדה דרושה חוות דעת נוספת כדי לסייע לה לצורך קבלת החלטה, היא רשאית לדרוש את הפנייתו של ילדכם לגורמים רלוונטיים לבדיקות נוספות.

אם יש בידיכם ממצאים של מומחים נוספים, כמו: פסיכולוג פרטי, נוירולוג, רופא משפחה או כל גורם מקצועי אחר היכולים לסייע בקבלת החלטה מיטבית אודות ילדכם, אתם רשאים להניחם לפני הוועדה. מומלץ למסור מסמכים אלו לפני הדיון. מידע מהימן, מדויק ומפורט יכול לעזור לוועדה לקבל את ההחלטה

הטובה ביותר עבור התלמיד. לפיכך חשוב למסור לוועדה כל מידע העשוי לעזור לה בהחלטתה. חשוב מאוד שתשמיעו את עמדתכם בדיון בוועדת ההשמה, הן ביחס למה ששמעתם במהלך הדיון והן ביחס לציפיותיכם מהמשך דרכו החינוכית של ילדכם. אתם רשאים לבקש לעשות זאת בנוכחות חברי הוועדה בלבד. בנוסף אתם רשאים להציע דרכים שונות או נוספות להתמודדות ולפתרון. מהלך הדיון כולו, ובכלל זה גם דבריכם, יירשמו בפרוטוקול. בדיונים הנערכים בנוכחות ילדכם, כמוזכר לעיל, חשוב שתיתנו את דעתכם לגבי אופן שיתופו במהלך הדיון. תוכלו להיעזר באנשי המקצוע הנמצאים בוועדה. דינוי הוועדה צריכים להיות מנוהלים בשפה המובנת לכם. אל תהססו לשאול ולבקש הבהרות כאשר הדברים אינם נהירים לכם..

סיכום הדיון וקבלת ההחלטות

סיכום הדיון וקבלת ההחלטות ייערכו על ידי חברי ועדת ההשמה בלבד, ללא נוכחות אנשים נוספים, ובכלל זה גם נציגי בית הספר או הגן ואתם, ההורים, וילדכם.

החלטת ועדת ההשמה מתקבלת על דעת רוב חבריה. אתם זכאים לקבל את הפרוטוקול של מהלך הדיון שנעשה בהשתתפותכם. ההודעה על החלטת ועדת ההשמה צריכה להיות מנומקת ולכלול את סוג המוסד החינוכי שילדכם מופנה אליה: מסגרת של חינוך מיוחד או מסגרת של חינוך רגיל. הוועדה תמסור לכם בכתב החלטה מנומקת שתישלח בדואר רשום לא יאחר מעשרה ימים ממועד קבלת ההחלטה.

הקפידי שנימוקי הוועדה יהיו ברורים ומובנים לכם. הנימוקים צריכים לכלול את המידע הזה:

א. התחום שהבעיה מתמקדת בו (גופני, קוגניטיבי, רגשי, התנהגותי או לימודי) תוך התייחסות לשאלה מדוע יש צורך לשנות או לא לשנות לתלמיד את המסגרת החינוכית שהוא למד בה והסברה.

ב. הסבר על האופן שבו סוג המסגרת שהתלמיד מופנה אליה תתרום לקידומו.

במקרים חריגים הוועדה מוסמכת להחליט, מתוך שיקולים של טובת הילד, שלא לתת להורים הנמקה בכתב. בכל מקרה יהיה פסיכולוג, רופא או עובד סוציאלי מטעם המשפחה רשאי לעיין בכל מסמך שהוא לפני הוועדה, בפרוטוקולי הוועדה ובנימוקי ההחלטה ולעמוד על הסיבות שגרמו לוועדה לא לתת נימוקים בכתב, וזאת בכפיפות להוראות על שמירת סודיות.

אם יוחלט להעביר את ילדכם למסגרת החינוך המיוחד, יפנה מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית את ילדכם למסגרת המתאימה הקרובה ביותר למקום מגוריו. אם אין מסגרת מתאימה ביישוב, תפנה הרשות המקומית את ילדכם לרשות אחרת שיש בה מסגרת מתאימה ותבטיח את קליטתו. במקרה זה תארגן הרשות המקומית את הסעתו ותישא בהוצאות הנדרשות (הסעה ותשלומי חוץ) לרשות האחרת שילדכם ילמד בה.

אתם רשאים לבקש לבקר במסגרת המוצעת לילדכם כדי שתוכלו להתרשם אישית מהמקום שהוא הופנה אליו. אפשר לעשות זאת אך ורק בתיאום עם המפקח על בית הספר ועם הרשות המקומית.

מנהל המסגרת החינוכית שבה שובץ ילדכם יקלוט את ילדכם. הצוות הרב-מקצועי יבנה עבור ילדכם תכנית לימודים אישית (תל"א), ובה יפורטו המטרות, היעדים, דרכי הפעולה והאמצעים להשגת המטרות. אתם וילדכם תוזמנו למפגש לקראת הכנת תכנית זו. במפגש זה תוכלו להביע את רצונותיכם ולקיים דיאלוג עם מחנכת הכיתה ועם אנשי המקצוע.

במקרה של העתקת מקום מגורים תקפה החלטת ועדת ההשמה גם במקום המגורים החדש, ובלבד שלא עברו שלוש שנים ממועד קיום הוועדה. על כן חשוב שתיידעו את מנהל המחלקה לחינוך ברשות המקומית שעברתם אליה באשר לזכאותו של ילדכם לחינוך מיוחד בצירוף החלטת ועדת ההשמה האחרונה שהתקיימה בעניינו כדי שהרישום למוסד החינוכי יהיה בהלימה להחלטת הוועדה. ועדת ההשמה אינה מוסמכת להחליט על מתן שירותים וטיפולים כלשהם במסגרת שבה הושם התלמיד.

דיון חוזר בוועדת השמה

אם ילדכם הופנה למסגרת של החינוך המיוחד, תוזמנו לדיון חוזר במעמד ועדת השמה ברשות המקומית שאתם מתגוררים בה אחת לשלוש שנים. את הדיון הזה צריך ליזום מנהל המוסד החינוכי. גם לדיון החוזר תוזמנו על ידי יושב-ראש ועדת ההשמה ברשות המקומית.

דיון חוזר יכול להתקיים גם לאחר תקופה של פחות משלוש שנים, אם יש מידע חדש – שינוי משמעותי, הטבה או החמרה משמעותיות במצבו של הילד - המבוסס על חוות דעת מקצועית. גם אתם, ההורים, רשאים ליזום דיון חוזר בעניינו של ילדכם, בתנאי שחלפה שנה ממועד ההחלטה הקודמת בעניינו.

רישום תלמידים בעלי צרכים מיוחדים במוסד לחינוך מיוחד ללא ועדות השמה

(על פי סעיף קטן 3.2.3 בסעיף 1.2-36 בחוזר המנכ"ל סו (8) (ב))

סעיף 7 א' בחוק החינוך המיוחד התשמ"ח (1988) מצוין כי אם אתם הורים לתלמידים בעלי לקות משמעותית קשה ויש בידיכם חוות דעת מקצועית של גורם מוסמך המעידה כי ילדכם לא יוכל להשתלב במסגרת רגילה, אתם רשאים לבקש את רישומו/השמתו של ילדכם במוסד לחינוך מיוחד ללא דיון בוועדת השמה.

חשוב שתדעו כי אפשר לממש זכות זו רק אם ילדכם מאובחן בלקויות האלה:

1. **פיגור בינוני/קשה/עמוק**
2. **אוטיזם**
3. **הפרעות נפשיות**
4. **שיתוק מוחין או נכות פיזית**, ובלבד שמתווספת לה לקות נוספת מבין הלקויות המפורטות כאן
5. **עיוורון או לקות ראייה**, ובלבד שמתווספת לה לקות נוספת מבין הלקויות המפורטות כאן
6. **חירשות או לקות שמיעה**, ובלבד שמתווספת לה לקות נוספת מבין הלקויות המפורטות כאן.

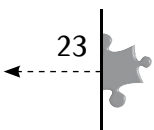
אופן הגשת הבקשה

1. את הבקשה לרישומו של ילדכם במוסד לחינוך מיוחד ללא דיון בוועדת השמה עליכם להגיש בכתב למנהל המחלקה לחינוך ברשות שאתם גרים בה, על גבי הטופס המובא בנספח 11.3 בחוזר המנכ"ל סו/8 (ב).
2. עליכם לצרף לבקשתכם חוות דעת מקצועית המעידה על הלקות הנדונה ועל כך שילדכם אינו יכול להשתלב במערכת החינוך הרגילה בשל הלקות המשמעותית המגבילה את תפקודו. רשימת הגורמים המקצועיים שאבחנתם קבילה לצורך עניין זה מובאת בנספח 11.2 בחוזר המנכ"ל סו/8 (ב).
3. הגשת הבקשה אמורה להיעשות לא יאוחר מ-60 יום לפני תום המועד האחרון לרישום באותה שנת לימודים.

הטיפול בבקשתכם

הבקשה תטופל על ידי מנהל המחלקה לחינוך ברשות המקומית, בשיתוף המפקח על החינוך המיוחד ומנהל השירות הפסיכולוגי או נציג מטעמו. מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית ישלח אליכם הודעת החלטה מנומקת לא יאוחר מ-20 יום לפני תום המועד לרישום באותה שנת לימודים.

אם ילדכם הושם לפי תקנות אלו במוסד לחינוך מיוחד, וכעבור תקופה אתם מעוניינים להביא את עניינו לדין מחודש בהליך המקוצר או לוועדת השמה, אתם זכאים לעשות זאת, בתנאי שעברה לפחות שנה ממועד ההחלטה האחרונה שהתקבלה בעניינו. אם חל שינוי נסיבות שיש עמו שינוי במצבו של ילדכם באופן משמעותי ומהותי, תוכלו לבקש לזון בעניינו גם לפני תום שנה.

ועדת ערר

על פי סעיף 4 בחוזר המנכ"ל 8/סו(ב) – "יישום חוק החינוך המיוחד"

שכתובתו www.education.gov.il/m36

מידע כללי

חוק החינוך המיוחד קובע שתלמיד בעל צרכים מיוחדים, הוריו או נציג ארגון ציבורי רשאים לערער על החלטה של ועדת השמה בפני ועדת ערר. אם אתם חולקים על החלטה שהתקבלה על ידי ועדת ההשמה, אתם רשאים לפנות לוועדת ערר ולהגיש ערעור על החלטת הוועדה, כדי שזו תשקול אותה מחדש.

תפקידה של ועדת הערר הוא להחליט אם -

1. לקבל את הערר ולשנות את החלטתה של ועדת ההשמה;
2. להחזיר את העניין לדיון נוסף בוועדת ההשמה עם הוראות או בלעדיהן;
3. להפנות את הדיון לוועדת שילוב מוסדית;
4. לדחות את הערר ולהשאיר את החלטת ועדת ההשמה בתוקף.

את הבקשה לערעור עליכם להגיש בכתב ליושב-ראש ועדת הערר במשרד החינוך במחוז שאתם שייכים אליו תוך 21 יום מקבלת החלטתה של ועדת ההשמה.

הבקשה צריכה לכלול את הפרטים שלהלן:

- שם הילד ומספר תעודת הזהות שלו
- המסגרת החינוכית שממנה הוא הופנה לוועדת ההשמה
- שם היישוב שאתם מתגוררים בו
- שם היישוב שילדכם לומד בו
- העתק של הודעת ההחלטה של ועדת ההשמה כפי שנמסרה לכם.

יושב-ראש ועדת הערר יודיע לרשות המקומית ולמסגרת החינוכית שבה ילדכם לומד שהתקבלה פנייה לדיון בוועדת ערר. העתק ההודעה יישלח אליכם.

כאשר מוגש ערר בשלב המעבר מגן ילדים אל בית-הספר היסודי, מבית-הספר היסודי לחטיבת הביניים ומחטיבת הביניים לחטיבה העליונה, ילדכם נשאר במסגרת החינוכית שהוא לומד או אמור ללמוד בה עד תום התהליך של הערר וההשמה, בתנאי שאכן הוגש ערעור על החלטתה של ועדת ההשמה. לדוגמה, אם ילדכם למד בגן חובה בעת שוועדת ההשמה החליטה על זכאותו לחינוך מיוחד בכיתה א', ילמד ילדכם בכיתה א' שבה היה אמור ללמוד לפני החלטה בוועדת ההשמה עד סיומו של הליך הערר שהגשתם.

אם ועדת הערר אישרה את השמתו של התלמיד במסגרת חינוך רגיל, היא מוסמכת להפנותו לדיון בוועדת שילוב.

הרכב ועדת הערר

חברי ועדת הערר ממונים על-ידי שר החינוך; להלן הרכב הוועדה שנקבע מתוקף החוק:

- יו"ר: מנהל המחוז של משרד החינוך או נציג
  - פסיכולוג חינוכי מחוזי של משרד החינוך
  - מפקח על החינוך המיוחד
  - עובד סוציאלי מתוך רשימה שקבע שר העבודה והרווחה
  - רופא מומחה מתוך רשימה שקבע שר הבריאות
  - נציג ארגון הורים לילדים בעלי צרכים מיוחדים שקבע שר החינוך, על פי רשימה שיגישו לו ארגוני ההורים
  - נציג של ארגון ציבורי ששר החינוך הכיר בו בצו מתוך רשימה שהגישו הארגונים הציבוריים.
- הדיון בוועדת הערר יהיה חוקי גם אם משתתפים בו שלושה חברים בלבד: יו"ר הוועדה, המפקח על החינוך המיוחד ופסיכולוג חינוכי במחוז.
- חבר שהשתתף בוועדת ההשמה בעניינו של ילדכם לא יוכל להיות חבר בוועדת הערר. החלטת ועדת הערר היא סופית.

הזימון לוועדת הערר

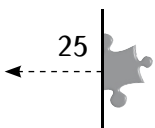
הזימון לוועדת הערר ייעשה בכתב וישלח להורים בדואר רשום תוך פרק זמן סביר ולא פחות משבועיים לפני מועד הישיבה. החלטות של ועדת הערר המתקבלות בלי שהוזמנו ההורים אינן תקפות. מועד כינוס הוועדה יהיה בטווח זמן של עד שבועיים ממועד הגשת הערר.

החוק מחייב לזמן אתכם, ההורים, ואת ילדכם לדיון בעניינו של ילדכם בוועדת הערר. במעמד זה יוכל ילדכם לספר על רצונותיו, על יכולותיו ועל קשייו מתוך נקודת מבטו ולציין את ציפיותיו מעצמו ומהמערכת החינוכית. חשוב שתדעו כי זימון ילדכם אינו מחייב את נוכחותו בדיון וכי הדבר נתון לשיקולים הלוקחים בחשבון את טובתו ואת רצונכם. בכל מקרה תוכלו אתם, ההורים, לייצג את עמדתו ואת רצונותיו בפני חברי הוועדה גם בהיעדרו.

במקרה של הורים החיים בנפרד ההורה שהילד נמצא במשמרתו מוזמן לוועדה ומוזעמים גם להורה השני (אם כתובתו ידועה).

אם אתם מבקשים לדחות את מועד הדיון בוועדת הערר, הפנו בקשה זו במהירות ליושב-ראש הוועדה. הוועדה תיענה לבקשתכם אם היא תמצא אותה מוצדקת. לאחר דחייה אחת הוועדה רשאית לקיים דיון גם ללא נוכחותכם.

אם תחליטו לא להופיע לפני ועדת הערר, עליכם להודיע על כך באופן מנומק בכתב ליו"ר הוועדה. הוועדה מוסמכת להתכנס בהעידרכם, בתנאי שהוזמנתם לוועדה כחוק. רצוי מאוד שתהיו נוכחים בוועדה זו, שהרי היא התכנסה ביזמתכם ועל פי בקשתכם, כדי לאפשר לכם להציג את עמדתכם ולהעלות את הנימוקים להתנגדותכם להחלטה שהתקבלה בוועדת ההשמה.

לדיון אפשר להזמין נציגים של המוסד החינוכי שילדכם לומד בו, המכירים אותו באופן אישי, כדי להציג דיווח עדכני על מצבו. נציגים אלו ישמיעו את דבריהם בלי לקחת חלק בשלב ההחלטה.

אתם רשאים להביא לדיון מומחים או אנשים אחרים מטעמכם.

אתם רשאים להביא לפני הוועדה חוות דעת מקצועית ומסמכים אחרים הנוגעים לעניינו של ילדכם ושלא הוצגו על ידכם בוועדת ההשמה. הוועדה תוכל להתייחס רק למסמכים החתומים על ידי הגורם המקצועי המוסמך לכך, תוך ציון מקצועו המדויק ומספר הרישיון המקצועי שלו.

אם אתם או ילדכם חירשים או לקויי שמיעה, או שאינכם דוברים עברית, עליכם להודיע על כך ליושב-ראש הוועדה כדי שהוא יזמן מתורגמן.

הדיון בוועדת הערר

בתחילת הישיבה יציג יושב-ראש הוועדה את הנוכחים בישיבה ואת תפקידיהם. הדיון בוועדת הערר יתקיים רק אם ישתתפו בו שלושה חברים לפחות: יושב-ראש הוועדה, המפקח על החינוך המיוחד והפסיכולוג החינוכי המחוזי.

המסמכים המובאים לפני ועדת הערר הם בעיקרם המסמכים שהובאו לפני ועדת ההשמה: פרוטוקול ועדת ההשמה וטופס סיכום ההחלטה של ועדת ההשמה. חשוב להציג לוועדה דיווח חינוכי עדכני על מצבו של הילד.

המסמכים המובאים לפני הוועדה יוצגו לפניכם, למעט מסמכים שהוועדה החליטה לגביהם בדיון מוקדם שהם חסויים בשל חשש ממשי לפגיעה בילדכם או באדם אחר. הוועדה תביא לידיעתכם אם קיימים מסמכים חסויים בפניכם ואת הנימוקים לחיסיון.

אתם רשאים להציג לפני הוועדה מסמכים מטעמכם, ובכללם הערכה שנעשתה ונחתמה על ידי גורם מקצועי מוסמך ובעל רישיון. אם יש בידיכם ממצאים של מומחים נוספים כמו נירולוג, רופא משפחה או גורם מקצועי אחר, היכולים לסייע בקבלת החלטה מיטבית אודות ילדכם, אתם רשאים להניחם לפני הוועדה. מומלץ למסור מסמכים אלו לעיון החברים עוד לפני הדיון. מידע מהימן, מדויק ומפורט יכול לעזור לוועדה לקבל את ההחלטה הטובה ביותר עבור התלמיד. לפיכך חשוב למסור לוועדה כל מידע העשוי לעזור לה בהחלטתה.

חשוב מאוד שתשמיעו את עמדתכם בדיון בוועדת הערר הן ביחס למה ששמעתם במהלך הדיון והן ביחס לציפיותיכם מהמשך דרכו החינוכית של ילדכם. אתם רשאים לבקש לעשות זאת בנוכחות חברי הוועדה בלבד. כמו כן אתם רשאים להציע דרכים שונות או נוספות להתמודדות ולפתרון. מהלך הדיון כולו, ובכלל זה גם דבריכם, יירשמו בפרוטוקול. זכותכם לבקש מרשם הפרוטוקול לרשום את עמדתכם ביחס להמשך דרכו החינוכית של ילדכם. אתם זכאים לקבל את פרוטוקול ועדת הערר המתעד את החלק של הדיון שבו נכחתם והשתתפתם.

בדיונים הנערכים בנוכחות ילדכם, כמוזכר בסעיפים הקודמים, חשוב שתיתנו את דעתכם לגבי אופן שיתופו במהלך הדיון. היעזרו באנשי המקצוע הנמצאים בוועדה.

כל המסמכים המובאים לפני ועדת הערר, ובכלל זה הפרוטוקול הנרשם במהלך הדיון, חסויים. הוועדה רשאית להביאם לידיעת אדם שהיא נזקקת לשירותיו לצורך ההחלטה תוך יידועו על חובת הסודיות החלה עליו. ההורים רשאים לקבל את פרוטוקול הוועדה של הדיון שהשתתפו בו.

אם לדעת הוועדה דרושה חוות דעת נוספת כדי להגיע להחלטה, היא מוסמכת להחליט לדרוש את

הפנייתו של ילדכם לגורמי מקצוע רלוונטיים כדי שישקלו את הצורך בבדיקות נוספות. אם אתם מתנגדים לבדיקה, תחליט הוועדה בעניין הערר על פי החומר המצוי לפניה.

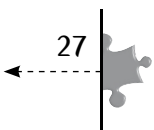
סיכום הדין וקבלת ההחלטות

סיכום הדין וההחלטות של ועדת הערר יתקבלו בנוכחות חברי ועדת הערר ועל ידם בלבד. ההחלטה תתקבל ברוב דעות של חבריה. בהחלטתה יכולה ועדת הערר לקבל את הערר שהגשתם, לדחות אותו או להחזיר את הדין לוועדת ההשמה לדין חוזר, עם הוראות או בלעדיהן.

החלטתה המנומקת של ועדת הערר תימסר לכם בכתב ותישלח בדואר רשום לא יאוחר מעשרה ימים ממועד קבלתה, אלא אם כן הוועדה דחתה את המועד של מסירת החלטתה מטעמים מיוחדים שיירשמו בפרוטוקול.

החלטת ועדת הערר היא סופית.

אנו מקווים שהמידע המופיע בחוברת זו יענה על שאלותיכם ויסייע לכם להתמצא בשלבי התהליך המורכב של מציאת פתרון הולם לצרכיו המיוחדים של ילדכם, ואנו מאחלים לילדכם ולכם הצלחה רבה.

שאלות נוספות בעניין ועדות השילוב, ההשמה או הערר אפשר להפנות אל הגורמים האלה:

1. "הקו-הפתוח לתלמידים" במשרד החינוך,

טל' 1-800-222-003,

02-5602538,

רח' דבורה הנביאה 2,

ירושלים 91911,

פקס' 02-5603754,

דוא"ל: Kav_patuach@education.gov.il,

כתובת אינטרנט: www.edu.gov.il/KavPatuach

2. האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך, טל' 02-5603280, ירושלים 91911

3. הממונה על ועדות ההשמה והערר במשרד החינוך, רח' השלושה 2, יד אליהו, ת"א,

טל': 03-6896102

4. הממונה על תכנית השילוב במשרד החינוך, רח' השלושה 2, יד אליהו, ת"א,

טל': 03-6896120

5. השירות הפסיכולוגי-חינוכי במקום המגורים

6. אגף החינוך או מחלקת החינוך ברשות המקומית במקום המגורים

7. הנהלת המחוזות: - ירושלים: 02-5602222

- מנח"י: 02-6296666

- מרכז: 03-6896666

- תל אביב: 03-6896666

- דרום: 08-6233333

- חיפה: 04-8632666

- צפון: 04-6500111.

8. מפקחי החינוך המיוחד במחוזות.